

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

י.

(א) [תוס' פ"ה ס"ד כחובות ס"ה, (ב) [תוס' פ"ה ס"ד, (ג) [בבליקוט וע"י [תלח] והג"א אמר ר"ח ב"א אר"י,

תורה אור השלם

- 1 כבוד חכמים יתקבל ובכסילים מרים קלון: משלי ג ה
- 2 כי לי בני ישראל עבדים עבדו הם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים אני? אלהיכם: ויקרא כה נה 3 בני אדם לוי אלהים לא התגדדו ולא יתשמו קדוקה בון בעינים ולמ: דברים י ד 4 הלאו פרס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית בי תראה ערם ובסוהו ומבשרך לא תתעלם: ישעיהו ה ז 5 השמר קץ פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת חשבע שנת השמטה ורעה עתך באחריך דאבינו ולא תתן לו וקרף ע"ך אל ?? והיה כך חטא: דברים יט ז 6 יצאו אנשים בני בליעל מקרבך וזייפו את ישיב עינם לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידעתם: דברים יט ז 7 כי בה אמר ?? אל תבוא בית מרוח ואל תלך לספור ואל תגר לרע כי אספת את שלומי מאת הקים הזה נאם ?? את החרט את החמיה: ירמיהו ט ז 8 בה אמר ?? שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות: ישעיהו ג א 9 לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות: משלי י ב 10 אני בצדק אחזק פניך אשבעה בהקיץ תמונתך: תהלים יז ט 11 מלוא ?? חונן דל ונגמלו ישלם לו: משלי יז י 12 עשיר בפרשים יושלם ועבד ליה לאיש מלוא: משלי כב ז 13 לא יועיל חון ביום עברה וצדקה תציל ממות: משלי יא ד 14 יום עברה חיים והוא יום צרה ומצוקה יום שאה ומשואה יום חשך ואפלה יום ענן וצדקה: צפניה ט ט

ימלא חיים. וכתבי גבי חכמה כי מולאי מלא חיים: **צעלי אגדה.** מתוך שהן דרשנין ומוסכין את הלכ הכל מכבדין אותם: **לצעל דתין.** רשע או עובד כוכבים: **להלל אנו צנון כו'.** שהצדקה מללת מגיהנס כדאמר' לקמן בשמעמין: **שמונוסוי של אדם.** שכן שיתפרנס ממנו: **חסרונוסוי.** הפסק שעמדי להפסקי: **וכה.** למול עובד יתן אותו חסרון לעניים: **הוא [לפן] כחלמא.** כדמולאי (י) יה"כ: **דענו מחסר שבע מאה דינרין.** בזאתה שנה: **שקיל לדקה מיניהו.** כל השנה היה כופין צדקנים וגובה מהן לדקה: **פש גבייהו.** ערצ ראש השנה שיבסר דינרי שלא נתנו לצדקה משבע מאה דינרי: **לא סדהלו.** למיפסק יותר: **אמאי לא אמרס לן.** מתחלה שכן חלמת והיינו גותנין כולן: **השפא קן.** חס נפלתי: **איחייב מאן דסני לן.** כאלס שמולה קללמו בחזירו: **מחלי שפא ועובדי עבודס כוכבים.** כסקילה ואמר מר (כחובות דף ג:) מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או היה דורסמו דדמי לסקילה דמתן (כסדרין דף מה.) בית הסקילה היה גבוה שמי קומות וכו': **פרקליטין.** מלמי יושר [של מלאכי השרת]: **כי אספתי אס שומי מאס העס הוה.** ומהו השלום את החסד ואת הרחמים שהיו רגילין לעשות: **מפעפעו.** מרככו: **הגוף סובלו.** [כל הגוף] מלא רוח: **וכן צדק.** כחמלה ואח"כ אלוה פניו כחמלה: **אשבעה כהקיץ המונתך.** כשכר הקיפה אשבע תמונתך: **מלוה ה' חונן דל.** החונן לים נעשה מלוה להקצ"ה וכתבי ועבד ליה לאיש מלוה (משלי כג): **ואיוו היה לדקה המללס מדינה של גיהנס.** כלומר חיה מן המקראות הללו מדבר מדין של גיהנס אותו שכמו לא יועיל הון ציוס עברה: נותנה

ואיוו שמצאת ממיחה משונה נותנה ואיוו יודע צמי נותנה. וא"ת אדרבה זאת שהיא מלוה רבה היא לה להליל מדינה של גיהנס שהוא רע ציטר ואומר ר"י דרוז דברים אין עומדין לחדס צעולס הזה אלף לחסר מיתה ובעולם הזה אין עומדין לחדס אלף מלות גדולות כדתנן (קדושין דף לו:) אלו דברים שאדם אוכל מפירותיו צעולס הזה והקפן קיימת לעולם הבא לכן קאמר דלפילו מנייתה משונה דהוי צעולס הזה מללת: אלף

שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא כועס עליו ואתם קרוין עבדים שנאמר כ"י לי בני ישראל עבדים אמר לו ר"ע אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא דרוז משגר לו ואנן קרוין בנים דכתיב בנים אתם לה' אלהיכם אמר לו אתם קרוים בנים וקרוין עבדים בזמן שאתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין בנים ובזמן שאין אתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין עבדים ועכשיו אין אתם עושין רצונו של מקום אמר לו הרי הוא אומר הלא פרום לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית אימתי עניים מרודים תביא בית האידנא וקאמר הלא פרום לרעב לחמך: דרש ר"י ברבי שלום בשם שמונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה כך חסרונותיו של אדם קצובין יוחנן בן זכאי הוא להו בחילמא דבעו למיחסר שבע מאה דינרי עשינהו שקל מיניהו לצדקה (ב) פוש גבייהו שיבסר דינרי כי מטא מעלי יומא דכיפורי שדור דבי קיסר נקטניהו אמר רבן יוחנן בן זכאי לא תדחלוך שיבסר דינרי גבייהו שקלינהו מינייכו אמרי ליה מנא ידעת אמר להו חלמא הואי א"ל ואמאי לא אמרת לן [דינתיבניהו] אמר להו אמניא כי היכי דתעבדו מצוה לשמה רב פפא הוה סליק בדרגא אישתמיט כרעיה בעי למיפל (ג) אמר השתא בן איחייב מאן דסני לן כמחללי שבחות וכוונדי עבודת כוכבים א"ל חייא בר רב מדפתי לרב פפא שמא עני בא לידך ולא פרנסתו (ד) דתניא רבי יהושע בן קרחה אומר כ"ל המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד עבודת כוכבים כתיב הכא (ה) השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וכתבי התם (ו) יצאו אנשים בני בליעל מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים תניא (ז) א"ר אלעזר בר' יוסי כל צדקה וחסד שישיראל עושין בעולם הזה שלום גדול ופרקליטין גדולין בין ישראל לאביהן שבשמים שנאמר (ח) כה אמר ה' אל תבא בית מרוח ואל תלך לספור ואל תגוד להם כי אספתי את שלומי מאת העם הזה [וגו'] את[החסד ואת הרחמים חסד זו גמילות חסדים רחמים זו צדקה תניא ר"י אומר גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה שנאמר (ט) כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות הוא היה אומר עשרה דברים קשים נבראו בעולם הר קשה ברזל מחתכו ברזל קשה (י) אור מפעפעו אור קשה מים מכבין אותו מים קשים עבים סובלים אותן עבים קשים רוח מפורתן רוח קשה גוף סובלו גוף קשה פחד שוברו פחד קשה יין מפינו יין קשה שינה מפכחתו ומיתה קשה (יא) מכולם [וצדקה מצלת מן המיתה] דכתיב (יב) וצדקה תציל ממות דרש רבי דוסתאי ברבי ינאי בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם מביא דרוז גדול למלך ספק מקבלין אותו הימנו ספק אין מקבלין אותו הימנו [ואם תמצא לומר מקבלים אותו ממנו] ספק רואה פני המלך ספק אינו רואה פני המלך והקדוש ברוך הוא אינו כן אדם גותן פרוטה לעני וזכה ומקבל פני שכינה שנאמר (יג) אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך רבי אלעזר ז"היב פרוטה לעני והדר מצלי אמר (יד) דכתיב אני בצדק אחזה פניך מאי אשבעה בהקיץ תמונתך אמר רב נחמן בר יצחק אלו תלמידי חכמים שמגדדין שינה מעיניהם בעולם הזה והקב"ה משביען מזיו השכינה לעולם הבא א"ר יוחנן מאי דכתיב (טו) מלוה ה' חונן דל אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כביכול (טז) עבד ליה לאיש מלוה א"ר חייא בר אבא רבי יוחנן (יז) רמזי) כתיב (יח) לא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממות וכתבי (יט) לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות שתי צדקות הללו למה אחת שמצילתו ממותה משונה ואחת שמצילתו מדינה של גיהנס ואי זו היא שמצילתו מדינה של גיהנס והוא דכתיב ביה עברה דכתיב (כ) יום עברה היום ההוא ואי זו היא שמצילתו משונה נותנה

צ א מיימוני פ"י מהל' ממונת עניים ה' נ סגן עשין קצב טו"ש"ע י"ד סי' רמז סק"ף א:
צא ב מ"י שם ה' טו [טו"ש"ע א"ח סי' כר 35 סעי' ז] וטו"ש"ע י"ד סי' רמז סעי' ד:

רבינו גרשום
צדקה זו עושר שיהיו לו נכסים ועושר שיעשה מהם צדקה: כבוד. זו אגדה בשביל שידוע לדרוש באגדות מכונין אותו: רש לז לשבך הדיון. יצר הרע להשיבך ולהטעותך ולומר לך: ועכשיו אי אתם עושין רצונו של מקום. לפי שאתם בגלות ואי אתם יכולים לקיים כל התורה: עניים מרודים. שגורים כפי אדם ששלום: איכי השתא נפלי. הייתי בן דיון בסקילה כדאמר בית הסקילה היה גבוה ב' קומות (כסדרין מה.) וכוונדי עבודת כוכבים דכתיב (דברים יז) וסקלתם באבניו: ומתו: ופרקליטין. כמלמו סניגוריה: כי אספתי את שלומי בשביל שאינם עושים לא חסד ולא רחמים. הא עושין יתיה להם שלום גדול: מפעפעו. עושהו רך: אני בצדק. שאעשה צדקה מתחילה והדר אחזה פניך